

STUDENCKI PROJEKT ZAŁOŻEŃ DO USTAWY 2.0

Wprowadzenie

Naukę i szkolnictwo wyższe w Polsce czeka w najbliższym czasie gruntowna reforma zapowiedziana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ma być ona ewolucyjną i kompleksową odpowiedzią na niedoskonałości obecnego systemu.

Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, jako ustawowy reprezentant blisko 1,5 mln studentów, mając poczucie odpowiedzialności za największą grupę beneficjentów systemu szkolnictwa wyższego w Polsce, przygotował dokument pn. Studencki Projekt Założeń do Ustawy 2.0.

W dokumencie tym zawarte są studenckie propozycje zmian w systemie szkolnictwa wyższego. W ocenie Parlamentu Studentów RP pozwolą one na doskonalenie jakości kształcenia na polskich uczelniach oraz na zabezpieczenie interesów młodego pokolenia.

Parlament Studentów RP, pracując nad postulatami do Ustawy 2.0, czerpał z bogatych doświadczeń poprzednich kadencji (nawet tych odległych), a także wykorzystał stanowiska przygotowane przez komisje branżowe oraz samorządy studenckie zawierające diagnozę problemów i propozycję rozwiązań z perspektywy środowiskowej.

Parlament Studentów RP w celu wypracowania tego dokumentu podjął także wiele działań mających na celu aktywizację środowiska studenckiego:

- 1) Podczas II posiedzenia Rady Studentów Parlamentu Studentów RP 11.02.2017 roku na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach został powołany Studencki Zespół do spraw założeń do Ustawy 2.0, który miał za zadanie opracować najważniejsze postulaty Parlamentu Studentów RP. Ponad 20-osobowy zespół reprezentujący różne uczelnie pracował przez blisko trzy miesiące nad spójną koncepcją szkolnictwa wyższego.
- 2) W lutym zostały ogłoszone konsultacje środowiskowe mające na celu zebranie opinii na temat trzech projektów założeń przygotowanych przez zespoły eksperckie wyłonione w konkursie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

- 3) Następnym krokiem w celu opracowania założeń Parlamentu Studentów RP było gromadzenie postulatów do nowej ustawy. W ramach tego etapu prac swoje propozycje przesłały komisje branżowe, samorządy studenckie, organizacje studenckie i studenci.
- 4) W celu szerszej i kompleksowej dyskusji nad problematyką szkolnictwa wyższego Parlament Studentów RP postanowił zorganizować konferencje dotyczące Ustawy 2.0. Najpierw we współpracy z Samorządem Studenckim Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Forum Uniwersytetów Polskich odbyła się Konferencja „Ustawa 2.0 z perspektywy studenta” w dniach 17-19.03.2017 roku w Toruniu, a następnie we współpracy z Samorządem Studenckim Politechniki Wrocławskiej i Forum Uczelni Technicznych odbyła się Studencka Konferencja na temat Ustawy 2.0 w dniach 31.03.-2.04.2017 roku we Wrocławiu. Podczas obu wydarzeń wskazane zostały najważniejsze postulaty środowiska studenckiego, co pozwoliło na sformułowanie istotnych wniosków dotyczących potrzeb studentów.
- 5) Kulminacją działań była XXIII Krajowa Konferencja Parlamentu Studentów RP w dniach 20-23.04.2017 roku w Kościelisku. Wydarzenie skupiło liderów środowiska studenckiego z całego kraju oraz było doskonałą okazją do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy samorządami studenckimi. Nie zabrakło merytorycznej dyskusji na tematy związane ze szkolnictwem wyższym, jakością kształcenia i sprawami studenckimi. Istotnym punktem konferencji było wystąpienie wiceprezesa Rady Ministrów, ministra nauki i szkolnictwa wyższego dra Jarosława Gowina. Z ust wicepremiera padły ważne deklaracje: „Na pewno studenci zachowają istotną rolę we współzarządzaniu uczelniami”, „Studia były, są i pozostaną bezpłatne” oraz „Trzeba odbudować autorytet i prestiż polskich uczelni. Nie uda się tego zrobić bez zdecydowanego poparcia ze strony studentów”. Wicepremier wziął także udział w dyskusji „Najważniejsze cele i założenia reformy szkolnictwa wyższego w Polsce” oraz w spotkaniu z władzami statutowymi i przedstawicielami komisji branżowych Parlamentu Studentów RP. Wizyta wicepremiera w Kościelisku umożliwiła uczestnikom konferencji uzyskanie odpowiedzi na wiele nurtujących ich pytań w kontekście reformy szkolnictwa wyższego. W trakcie konferencji odbyło się także otwarte IV posiedzenie

Rady Studentów Parlamentu Studentów RP, które zostało zdominowane przez dyskusję dotyczącą Studenckiego Projektu Założeń do Ustawy 2.0. Wśród najważniejszych konkluzji znalazły się następujące postulaty: zmiana finansowania uczelni w kierunku podmiotowości studenta (środki publiczne trafiają do studenta, a w wyniku jego decyzji są kierowane do uczelni), wzmocnienie roli i niezależności Parlamentu Studentów RP oraz samorządów studenckich, zapewnienie udziału studentów w organach zarządzających uczelnią i w organach związanych z jakością kształcenia oraz potrzeba liberalizacji, uelastycznienia reguł kształcenia.

- 6) Podczas V posiedzenia Rady Studentów Parlamentu Studentów RP 21.05.2017 roku na Uczelni Łazarskiego w Warszawie, oprócz szerokiej dyskusji, nastąpiła także ostateczna weryfikacja wszystkich postulatów.
- 7) Przedstawiciele Parlamentu Studentów RP aktywnie uczestniczyli w zjazdach komisji branżowych oraz bezpośrednio spotykali się z samorządami studenckimi. Podczas tego typu wydarzeń prowadzili szerokie konsultacje w zakresie Ustawy 2.0.

Istotna była również częsta obecność (w roli prelegentów) przedstawicieli Parlamentu Studentów RP podczas kolejnych konferencji programowych Narodowego Kongresu Nauki.

Te wszystkie działania i inicjatywy umożliwiły wypracowanie stanowiska Parlamentu Studentów RP wobec reformy szkolnictwa wyższego.

Studencki Projekt Założeń do Ustawy 2.0 składa się z dwóch równorzędnych części. Pierwsza część zawiera postulaty i propozycje mieszczące się w aktualnym etatystyczno-korporacyjnym paradygmacie szkolnictwa wyższego. Natomiast druga część, stworzona w poczuciu odpowiedzialności za przyszłość młodych pokoleń, to założenia rekonstrukcji podstaw systemu szkolnictwa wyższego w kierunku podmiotowości studenta i wolności odpowiedzialnego wyboru.

Przedstawiony dokument, będący wynikiem rozmów, konsultacji i spotkań środowiska studenckiego, należy traktować jako istotny głos w szerokiej debacie na temat Ustawy 2.0. Nie wykluczone są jednak zmiany (korekty) pierwszej części projektu np. w toku prac parlamentarnych, w szczególności w ramach uzyskania możliwej większości dla poszczególnych rozwiązań.

CZĘŚĆ I

Tezy kierunkowe

1. UCZELNIA

Klasyfikowanie uczelni

Parlament Studentów RP, mając na względzie potrzebę dynamicznego rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce oraz konieczność uczynienia z polskich uczelni ośrodków konkurencyjnych dla uczelni światowych, generalnie pozytywnie odnosi się do wprowadzenia pewnej klasyfikacji uczelni ze względu na różnorodność ich misji oraz powiązania kryteriów klasyfikacji i oceny uczelni z ich osiągnięciami w zakresie badań naukowych i kształcenia. Popieramy zatem propozycję wyłonienia trzech typów uczelni: badawczych, badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych. Podzielamy także pogląd, że klasyfikacja ma służyć przede wszystkim wyodrębnieniu uczelni osiągających najlepsze efekty w działalności naukowej. Jednocześnie Parlament Studentów RP wskazuje, że brakuje obecnie odpowiednich narzędzi do tego typu zróżnicowania. Należy zatem ustalić odpowiednie kryteria, na podstawie których zostanie przeprowadzony podział uczelni. Zdaniem Parlamentu Studentów RP klasyfikacja powinna być dokonana w oparciu o ocenę parametryczną mającą jednak określone cechy (warunek jej pełnej obiektywizacji oraz zapewnienie formalnych możliwości weryfikacji wyników i drogi odwoławczej w momencie otrzymania przez uczelnię niezadawalającej oceny), a także z założeniem, że dotyczy ona w szczególności zakładanej roli danej uczelni. W opinii Parlamentu Studentów RP istotnym jest, aby ewentualny podział nie był rozumiany jako hierarchizacja szkół wyższych. Ponadto granice pomiędzy poszczególnymi rodzajami uczelni powinny mieć charakter otwarty, aby motywować uczelnie do ciągłego rozwoju. Należy również zauważyć, że typizacja szkół wyższych musi wiązać się z koniecznością wypracowania odpowiedniego i zadawalającego sposobu finansowania w zależności od kategorii. Nowy sposób finansowania nie może jednak wpłynąć negatywnie na dotychczasowe dofinansowanie szkół wyższych i skutkować odebraniem części finansowania uczelniom dydaktycznym na rzecz uczelni badawczych.

Typizacja uczelni nie może zatem pogorszyć jakości kształcenia (poprzez obniżenie finansowania) w innych uczelniach niż badawcze. Parlament Studentów RP sugeruje także, żeby uczelnie specjalistyczne (takie jak artystyczne czy wojskowe lub służb państwowych) nie podlegały przedstawionemu wyżej podziałowi ze względu na swoją specyfikę i brak możliwości dokładnego określenia kategorii. W tym miejscu warto również zauważyć, że państwowe wyższe szkoły zawodowe, zamiast postrzegać siebie jako uczelnie wypełniające misję badawczą czy dydaktyczną, mogłyby skoncentrować się na realizacji tzw. trzeciej misji uczelni, czyli szeroko rozumianego wpływu na lokalne otoczenie społeczne, gospodarcze czy kulturowe. Państwowe wyższe szkoły zawodowe mogą być uczelniami na kształt niemieckich *Fachhochschule* czy też anglosaskich *universities of applied sciences* („uniwersytety nauk stosowanych”), które co prawda dbają o kształcenie podstawowych umiejętności, ale także przygotowują do zdobycia zaawansowanych kwalifikacji.

Konsolidacja i współdziałanie uczelni

Zdaniem Parlamentu Studentów RP istotną kwestią z perspektywy poprawy pozycji nauki i szkolnictwa wyższego w systemie międzynarodowym jest wprowadzenie skutecznego mechanizmu konsolidacji rozdrobnionego systemu szkół wyższych lub umożliwienie efektywnego współdziałania uczelni, w obu przypadkach w celu wzmocnienia potencjału naukowego i dydaktycznego. Parlament Studentów RP uznaje zatem za celowe uwzględnienie w projektowanej ustawie przepisów precyzyjnie określających zasady łączenia bądź współdziałania poszczególnych uczelni.

Autonomia uczelni

Parlament Studentów RP popiera postulaty związane z poszerzeniem autonomii uczelni. Autonomia w wymiarze instytucjonalnym powinna być rozumiana jako posiadanie przez uczelnie prawa do: zarządzania finansami, uchwalania statutu, wyboru, powoływania i odwoływania organów jednoosobowych i kolegialnych uczelni, tworzenia własnej struktury organizacyjnej (w tym decydowania o podziale na podstawowe jednostki organizacyjne), doboru nauczycieli akademickich, pracowników naukowych i administracyjnych, a także

nawiązania z innymi podmiotami porozumień w celu promowania uczelni oraz rozwoju jej celów instytucjonalnych. Natomiast w znaczeniu naukowo-dydaktycznym autonomia powinna być kojarzona przede wszystkim z posiadaniem przez uczelnie prawa do: samodzielnego określania misji, wyznaczania kierunków prowadzenia badań naukowych, ustalania programów kształcenia, określania szczegółowych zasad i trybu przyjmowania na studia, swobodnego weryfikowania wiedzy i umiejętności studentów, wydawania państwowych dyplomów ukończenia studiów oraz nadawania tytułów naukowych. Jednocześnie należy wskazać, że autonomia szkoły wyższej nie może doprowadzić do ustalania niesprawiedliwych czy też arbitralnych zasad traktowania studentów lub kandydatów na studia, jak też nieefektywności wydatkowania środków publicznych.

Ustrój uczelni

Parlament Studentów RP postuluje model szkoły wyższej, zarządzanej przez pochodzące z wyboru organy kolegialne i monokratyczne oraz składającej się z jednostek organizacyjnych prowadzących badania w ramach różnych dyscyplin nauki. Parlament Studentów RP zakłada, że organami zarządczymi uczelni będą rektor wybierany w kooperacji rady uczelni z senatem (rektora mogłaby wybierać rada uczelni spośród kandydatów wskazanych przez senat, alternatywnie rada uczelni zatwierdzałaby kandydata nominowanego przez senat) i stojący na czele całego pionu zarządczego obejmującego również zarządzanie wydziałami oraz rada uczelni z kompetencjami strategiczno-nadzorczymi. Parlament Studentów RP opowiada się za wyraźnym wzmocnieniem pozycji rektora wraz ze zwiększeniem jego uprawnień w odniesieniu do senatu i wydziałów, co miałyby ograniczyć widoczną obecnie federalizację uczelni. Rektor byłby główną władzą wykonawczą, odpowiadałby za realizację celów uczelni, decydowałby o obsadzie stanowisk kierowniczych, powinien także korzystać z domniemania kompetencji. W naszej ocenie taka konstrukcja wpłynie na urealnienie pełnej odpowiedzialności rektora za funkcjonowanie uczelni oraz doprowadzi do efektywniejszego nią zarządzania. Parlament Studentów RP popiera pomysł otwartych konkursów na funkcję rektora, aczkolwiek kandydat powinien mieć doświadczenie w obszarze każdej z trzech podstawowych misji uczelni. Parlament

Studentów RP wskazuje na konieczność wzmocnienia oddziaływania na funkcjonowanie uczelni jej otoczenia, co organizacyjnie mogłoby być osiągnięte poprzez tworzenie rad uczelni (w projektach trzech zespołów eksperckich to tzw. „rady powiernicze”), uwzględniających w składach reprezentację otoczenia społeczno-gospodarczego. Parlament Studentów RP uważa, że w skład rady uczelni powinni wejść zarówno interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele społeczeństwa) w celu partycypacji społecznej, jak i pracownicy, studenci (jako kluczowi interesariusze szkolnictwa wyższego) i absolwenci (polskie uczelnie powinny wzorem uczelni zachodnioeuropejskich i amerykańskich zdawać sobie sprawę z istoty i znaczenia ruchu absolwenckiego) danej uczelni. Parlament Studentów RP zakłada co najmniej 25 % udział studentów i co najmniej 25 % udział absolwentów w radzie uczelni. Do kompetencji rady uczelni powinno należeć: określanie kierunków działania uczelni (ustalanie strategii uczelni), opiniowanie i kontrola budżetu uczelni oraz udział w wyborze rektora uczelni. Parlament Studentów RP postuluje, aby organy kolegialne, takie jak senat, rada wydziału czy rada instytutu pozostały ciałami decyzyjnymi, jednak głównie w sprawach naukowych i dydaktycznych. Skład tych ciał powinien być kształtowany w oparciu o dotychczasowe sensowne rozwiązania, zapewniając co najmniej 25 % udział studentów. W kompetencji senatu powinno zostać przede wszystkim przyjmowanie statutu uczelni. Parlament Studentów RP uważa, że za bieżące zarządzanie jednostkami organizacyjnymi powinien odpowiadać dziekan. Wewnętrzna organizacja wydziałów powinna być ustalana przez dziekana w porozumieniu z radą wydziału, nie musiałaby mieć charakteru sztywnego. W strukturze organów uczelni pewnemu wzmocnieniu powinna ulec pozycja kanclerza, powoływanego przez rektora spośród kandydatów zaopiniowanych wcześniej przez radę uczelni i senat, działającego przy współpracy z kwestorem powoływanym także przez rektora na wniosek kanclerza. Kanclerz powinien odpowiadać za bieżące zarządzanie uczelnią w kwestiach administracyjnych, a kwestor w finansowych. Kanclerz i kwestor powinni podlegać bezpośrednio rektorowi. Parlament Studentów RP pragnie zauważyć, że powyższe uregulowania powinny być odpowiednio dostosowane do specyfiki uczelni podległych pod Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Zdrowia oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Finansowanie uczelni

Parlament Studentów RP podkreśla, że zmiana modelu funkcjonowania sektora szkolnictwa wyższego musi być skorelowana z realnym zwiększeniem finansowania tego sektora z budżetu państwa. Dotyczy to przede wszystkim tych jego części, które wspomagają innowacyjność gospodarki w kontekście badań naukowych, patentów, nowoczesnych technologii. Ponadto celowym byłoby finansowanie szkół wyższych z budżetu jednostek samorządu terytorialnego. Jednocześnie Parlament Studentów RP wskazuje, że finansowanie szkolnictwa wyższego ze środków będących w dyspozycji podmiotów gospodarczych może mieć w naszych realiach, przynajmniej w obecnej chwili, tylko charakter subsydialny, w oczywisty sposób jest bowiem zależne od woli i możliwości tych podmiotów.

Sytuacja sektora uczelni niepublicznych

Parlament Studentów RP postuluje, aby bardzo dokładnie i zarazem obiektywnie ocenić dotychczasowe doświadczenia sektora niepublicznego i przemyśleć sposób zagospodarowania wypracowanego przez niego potencjału. Parlament Studentów RP, wskazując na potrzebę wyrównania szans sektora uczelni niepublicznych, ma na względzie przede wszystkim promowanie korzystnych dla całej braci studenckiej mechanizmów wzmacniania wewnętrznej konkurencyjności sektora szkolnictwa wyższego. Umożliwienie bowiem uczelniom niepublicznym starania się na równych prawach o środki podatnika przeznaczone na bezpłatne studia stanowi troskę o uruchomienie mechanizmu konkurencyjności, który i w uczelniach publicznych wymusi prostudenckie zmiany, w tym zredukowanie nieuzasadnionych interesem studenta kosztów. Pomijanie konkurencyjności wewnętrznej (o środki studenta i podatnika) blokuje szansę poprawy jakości kształcenia w prosty, rynkowo sprawdzony i wręcz automatyczny sposób. W naszym przekonaniu istotne jest, aby uczelnie niepubliczne miały równe prawa w pozyskiwaniu najlepszych studentów. Są one bowiem elementem systemu szkolnictwa wyższego niezbędnym dla zapewnienia konkurencji w całym sektorze.

2. STUDENT

Student w relacji z uczelnią

Parlament Studentów RP postuluje wzmocnienie pozycji studenta w relacji z uczelnią poprzez następujące działania:

- a) wpisanie efektów kształcenia i opisów programów studiów do umów cywilnoprawnych między studentem a uczelnią

Obecnie umowa student-uczelnia zawiera jedynie informacje o wysokości opłat, które muszą wносить studenci. Umowa nie gwarantuje jednak skutecznej możliwości egzekwowania obowiązków uczelni, ponieważ ta nie musi zawierać informacji o treści programu studiów oraz zakładanych efektach kształcenia. Parlament Studentów RP proponuje wprowadzenie przepisów gwarantujących uwzględnienie w treści umów student-uczelnia opisu zakładanych efektów kształcenia oraz programu studiów. Naszym zdaniem, z punktu widzenia studenta efekty kształcenia mają tylko wtedy sens, kiedy student ma narzędzie do ich egzekwowania. Takim narzędziem może być umowa cywilnoprawna. Bez uczynienia efektów kształcenia częścią egzekwowalnego zobowiązania uczelni nie wyzwolimy konkurowania ich życiowo istotną treścią. Bez odnoszenia opisu efektów (choćby przedmiotowych) do codziennego życia zawodowego trudno traktować deklaracje uczelni o kształceniu praktycznym i przygotowywaniu absolwenta do wymagań rynku pracy jako coś więcej niż sektorowy slogan. W związku z tym postulat ma na celu wprowadzenie możliwości egzekwowania od uczelni realizacji przedstawionego programu studiów i weryfikacji, czy zostały poczynione wystarczające starania w celu osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, a także urealnienie opisu zakładanych efektów kształcenia, które w wielu uczelniach są jedynie deklaracjami nieznajdującymi pokrycia w treściach kształcenia. Parlament Studentów RP stoi na stanowisku, że relacje student-uczelnia muszą być równorzędne. Każdy student powinien mieć możliwość sądowego odzyskania opłat za studia, gdy uczelnia nie wywiązuje się ze swoich obowiązków lub nierzetelnie realizuje program studiów. Uczelnie powinny uczciwie podchodzić do tego, co obiecują kandydatom na studia. Sytuacje, gdy uczelnia

nie wywiązuje się ze swoich obowiązków w sposób rażący i nie budzący żadnych wątpliwości jest niestety zjawiskiem nagminnym. Poprzez postulowany instrument chcemy takie zjawiska wyeliminować. Parlament Studentów RP zwraca także uwagę na konieczność wprowadzenia mechanizmu monitorującego postanowienia zawierane w umowach cywilnoprawnych między uczelnią a studentami oraz odpowiedniej sankcji za niewywiązywanie się uczelni ze swoich obowiązków.

- b) zagwarantowanie studentowi prawa skargi do sądu administracyjnego od wszystkich decyzji wskazanych w art. 207 obowiązującej Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym
- Aby właściwie zrozumieć powyższy postulat Parlamentu Studentów RP, nie należy opierać się tylko na ogólnym brzmieniu przywołanego przepisu (bo faktycznie w art. 207 ust. 1 *in fine* ustawodawca określił, iż do wymienionych w tym przepisie decyzji administracyjnych „*stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego oraz przepisy o zaskarżaniu decyzji do sądu administracyjnego*”, co mylnie może sugerować, że prawo do złożenia skargi do sądu administracyjnego jest zagwarantowane w każdym wypadku), ale też, a może przede wszystkim, na interpretacji, którą ujął Naczelny Sąd Administracyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 18.09.2012 roku w sprawie o sygnaturze akt I OSK 1583/12. NSA stwierdził, że: „*samo nakazanie odpowiedniego stosowania kodeksu postępowania administracyjnego nie może przesądzać dopuszczalności wniesienia skargi do sądu administracyjnego (...) nakaz odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu postępowania administracyjnego ma jedynie na celu zapewnienie gwarancji proceduralnych również przy podejmowaniu decyzji o charakterze wewnątrzakademyjnym*”. Z czego, choć niejednoznacznie trzeba wnioskować, że nawet jeśli (co wynika z literalnego brzmienia przepisu) Kodeks Postępowania Administracyjnego należy stosować również do decyzji wewnątrzakademyjnych, to nie daje to jeszcze prawa skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. W związku z tym Parlament Studentów RP stanowczo postuluje zagwarantowanie studentowi możliwości złożenia skargi do sądu administracyjnego po wyczerpaniu środków zaskarżenia od wszystkich decyzji wydanych przez organy uczelni w jego sprawie. Należy pamiętać, że brak narzędzi

ponaduczelnianej weryfikacji decyzji organów uczelni w indywidualnych sprawach studentów oznacza skazanie studenta na skutki bezprawia, jeśli takie wystąpią. Co ważne, jeśli nie wystąpią – autonomia uczelni nie ucierpi, jeśli jednak wystąpią to nie należy ich usprawiedliwiać autonomią uczelni i umożliwić studentowi dochodzenie swoich praw.

c) wprowadzenie rozwiązania chroniącego studentów likwidowanych uczelni publicznych
W odniesieniu do uczelni publicznych brakuje aktualnie przepisów mówiących o tym, że likwidowana placówka jest zobowiązana zapewnić studentowi możliwość kontynuowania nauki w innej szkole wyższej. Należy zatem wprowadzić w nowej ustawie obowiązek zapewnienia studentowi kontynuacji nauki przez likwidowaną uczelnię publiczną.

d) rozszerzenie katalogu opłat zakazanych

Parlament Studentów RP postuluje, aby uczelnie nie mogły pobierać opłat za wydanie legitymacji studenckiej oraz dyplomu i suplementu w języku polskim i angielskim.

e) zobowiązanie uczelni do refundacji dodatkowych kosztów poniesionych przez studentów w ramach realizacji programu studiów na specjalistycznych kierunkach (artystycznych, medycznych, technicznych, etc.)

Parlament Studentów RP uważa za niewłaściwe sytuacje, w których student w ramach toku studiów jest zobowiązany do ponoszenia dodatkowych kosztów niezawartych w umowie, np. związanych z zajęciami praktycznymi odbywającymi się poza miejscem studiowania czy z udziałem w obozach wyjazdowych lub z zakupem materiałów potrzebnych do realizacji zajęć. Parlament Studentów RP jest zdania, że uczelnia powinna zwracać studentom udokumentowane koszty związane z ich udziałem lub aktywnością w ramach obowiązkowych zajęć przewidzianych w programie studiów. Jednocześnie zwracamy uwagę, że uczelnie w miarę możliwości powinny ograniczać konieczność korzystania z zewnętrznych usług w celu realizacji programu studiów, zapewniając niezbędny sprzęt i usługi wewnątrz uczelni, tym samym ograniczając koszty korzystania z tych usług lub wliczając je w koszt prowadzenia studiów znosząc opłaty dla studentów.

Student a świadczenia fiskalne

Parlament Studentów RP postuluje:

- a) zwolnienie z opodatkowania opłat za usługi edukacyjne

Niezwykle negatywnym i niezrozumiałym rozwiązaniem jest opodatkowanie wszelkich opłat za usługi edukacyjne w tym, m.in. opłat konferencyjnych, zwolnień z opłat za studia czy też umorzenie płatności wynikających z obowiązku powtarzania zajęć. Parlament Studentów RP proponuje wprowadzenie w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych wyłączenie opodatkowania od kwot zwolnienia z opłat przez uczelnie oraz opłat dokonanych przez uczelnie za udział pracowników, studentów lub doktorantów w konferencjach naukowych lub szkoleniach.

- b) zwolnienie z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w okresie pomiędzy I a II stopniem studiów

W związku z tym, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych uważa, że zarobki z pracy na zlecenie (oraz umów, do których stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu) między studiami I a II stopnia powinny być oskładkowane na zasadach ogólnych, co naszym zdaniem jest nader krzywdzące, postulujemy, aby osoby (do 26 roku życia), które ukończyły studia I stopnia, w okresie wakacyjnym nie miały obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne do 31 października roku ukończenia tych studiów.

Kształcenie studentów w perspektywie ogólnej

Punktem wyjścia do dyskusji o kształceniu studentów jest przede wszystkim dostrzegany od dłuższego czasu problem kolizji pomiędzy masowością bezpłatnych studiów a elitarnością kształcenia kadr na najwyższym poziomie. Parlament Studentów RP, mając świadomość tego problemu, wskazuje na konieczność poszukiwania rozwiązań, które mają służyć doskonaleniu i poprawie jakości procesu kształcenia. Mając to na względzie postulujemy:

- a) pozostawienie uczelniom autonomii w kwestii egzaminów wstępnych na studia

Parlament Studentów RP postuluje, aby uczelnie mogły nadal przeprowadzać egzaminy wstępne zgodnie z ustalonymi przez siebie wymaganiami przy rekrutacji na studia na

kierunkach, gdzie potrzebne są dodatkowe umiejętności. Egzaminy wstępne mają na celu lepszą selekcję kandydatów i dobór studentów na poszczególne kierunki studentów, a co za tym idzie mają być narzędziem służącym poprawie jakości kształcenia na uczelniach.

b) wprowadzenie nowego modelu studiowania opartego o interdyscyplinarność

Zamiast powielania oferty nowych, nieraz efemerycznych kierunków, powinny powstać ścieżki kształcenia tworzone przez studenta z wykorzystaniem kierunków i modułów. Interdyscyplinarność powinna stać się normą i regułą studiowania akademickiego. Może ona przybierać różną postać: od studiowania na kierunkach wchodzących w obszar kilku dyscyplin naukowych poprzez równoległe studiowanie kilku kierunków studiów, w tym indywidualnych studiów międzyobszarowych, aż do studiowania określonej dyscypliny, postrzeganej i poznawanej w kontekście innych dyscyplin. Tworzenie takich kierunków interdyscyplinarnych umożliwi studentom szerokie kształcenie z kilku dziedzin naraz.

c) wprowadzenie systemu studiów dualnych dla kierunków o profilu praktycznym

System dualny zakłada skorelowanie nauki teoretycznej z praktyczną nauką zawodu. Opiera się na połączeniu kształcenia praktycznego w zakładzie pracy (przedsiębiorstwie) z ukierunkowanymi zawodowo zajęciami w uczelni.

d) tzw. „program szyty na miarę” dla każdego studenta

Parlament Studentów RP proponuje, aby każdy student miał prawo indywidualizacji programu studiów, a także żeby program studiów umożliwiał studentowi wybór modułów zajęć, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 40 % liczby punktów ECTS koniecznej do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia.

e) wprowadzenie gwarancji bezpłatnej puli 30 punktów ECTS poza programem studiów

Parlament Studentów RP proponuje, aby student miał prawo do korzystania z zajęć niewynikających z programu kształcenia na określonym poziomie studiów, za które łącznie można uzyskać nie mniej niż 30 punktów ECTS. Dodatkowe punkty mogą zostać wykorzystane przez studenta do realizacji zajęć, które nie były wymagane do zrealizowania programu studiów. Gwarancja bezpłatnej puli 30 punktów ECTS, którą studenci mogą wykorzystać w ramach całej oferty edukacyjnej proponowanej przez

uczelnię, umożliwi wykraczanie poza ramy wąskich specjalności, przyczyni się do uelastyczenia kształcenia oraz zapewni większą swobodę w budowaniu ścieżki edukacyjnej przez najbardziej ambitnych studentów. Ponadto gwarancja dotycząca możliwości realizacji zajęć ponad limit wymagany do realizacji programu kształcenia uprawnia do szerszego kształcenia bez konieczności rozpoczynania dodatkowych studiów. Parlament Studentów RP pragnie zauważyć, że każde, chociażby symboliczne, rozluźnienie programów studiów to z pewnością krok we właściwą stronę, a dodatkowe punkty ECTS to świetne narzędzie do osiągnięcia większej swobody w tym zakresie.

- f) wprowadzenie innowacyjnych metod kształcenia zorientowanych na potrzeby studenta
Kształcenie na uczelniach powinno wiązać się z ciągłym poszukiwaniem nowych form przekazywania wiedzy, które będą efektywne i atrakcyjne dla studenta. Parlament Studentów RP popiera ideę wprowadzenia innowacyjnych metod kształcenia, których celem jest m.in. zaktywizowanie studentów.
- g) udział studentów w badaniach naukowych
Dydaktyka akademicka może rozwijać się tylko w powiązaniu z badaniami naukowymi. Zdaniem Parlamentu Studentów RP, studenci powinni mieć możliwość uczestniczenia w badaniach naukowych prowadzonych w jednostce, również w badaniach grantowych.
- h) dbałość o jakość i poziom studiów niestacjonarnych
W opinii Parlamentu Studentów RP niezbędne jest przeanalizowanie efektywności studiów niestacjonarnych i wprowadzenie uregulowań prawnych, które powinny z jednej strony doprowadzić do rzeczywistej równoważności dyplomów ukończenia studiów, bez względu na tryb studiowania, a z drugiej strony ograniczyć trudności, które napotykają studenci studiów niestacjonarnych w procesie zdobywania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
- i) pozostawienie przepisów określających definicję pracy dyplomowej
Parlament Studentów RP postuluje, aby za pracę dyplomową w szczególności uznawać pracę pisemną, ale także opublikowany artykuł, pracę projektową, w tym projekt i wykonanie programu lub systemu komputerowego, oraz pracę konstrukcyjną, technologiczną i artystyczną.

Odświeżona idea procesu kształcenia powinna mieć na względzie podmiotowość studenta, poprzez wzmocnienie takich mechanizmów, które angażują go do procesu dydaktycznego i badawczego, a jednocześnie czynią w pełni uprawnionym do oczekiwania i egzekwowania od uczelni wysokiego poziomu kształcenia i zaangażowania nauczycieli akademickich.

Kształcenie studentów w PWSZ

Odnosząc się do kształcenia studentów w państwowych wyższych szkołach zawodowych, Parlament Studentów RP postuluje przede wszystkim zniesienie minimum kadrowego. Naszym zadaniem pozwoli to wyższym szkołom zawodowym na zatrudnianie doktorów i profesorów, którzy posiadają wiedzę teoretyczną, a swój pierwszy etat mają na innej uczelni. Będzie to miało zastosowanie jednak jedynie w przypadku przedmiotów podstawowych, wspólnych dla kilku specjalności. Uczelniom zawodowym potrzebni są praktycy, którzy z racji niskich stopni naukowych nie mogą być zatrudniani na uczelniach.

Studia w uczelniach niepublicznych

Parlament Studentów RP, wskazując na możliwość finansowania studiów stacjonarnych w uczelniach niepublicznych, skupia się przede wszystkim na perspektywie studenta, który być może zechce wybrać ofertę, którą – w zakresie określonym ustawą – sfinansuje mu podatnik, nie ograniczając się jedynie do ofert tych uczelni, które jako publiczne podlegają licznym ograniczeniom, wskutek których ich oferta nie bywa czasem atrakcyjna dla nikogo poza ich kadrami. Zdaniem Parlamentu Studentów RP, środki z budżetu państwa powinny umożliwić istotnej części studentów studiów stacjonarnych uczelni niepublicznych bezpłatne kształcenie.

Studia medyczne

Parlament Studentów RP jest przeciwny wprowadzeniu obowiązku odpracowania kosztów studiów medycznych. Ponadto Parlament Studentów RP postuluje potrzebę specjalnego finansowania szpitali klinicznych, które łącząc działalność leczniczą z dydaktyczną i naukową pełnią istotną rolę w zakresie kształcenia studentów uczelni medycznych oraz

konieczność zwiększenia liczby miejsc na rezydentury. Parlament Studentów RP wskazuje także na potrzebę uwzględnienia postulatów studentów uczelni medycznych w standardach kształcenia ustalanych przez Ministra Zdrowia. W opinii Parlamentu Studentów RP standardy powinny sprowadzać się do jakości kształcenia, a nie do organizacji rynku.

Sprawy socjalno-bytowe studentów

Parlament Studentów RP postuluje:

- a) pozostawienie całego systemu świadczeń pomocy materialnej (w szczególności podziału i przyznawania środków) w gestii uczelni

Zdaniem Parlamentu Studentów RP pozostawienie systemu świadczeń pomocy materialnej w gestii uczelni jest najlepszym rozwiązaniem. Przede wszystkim ma to zasadnicze znaczenie w procesie przyznawania świadczenia. Student nie musi składać wniosku lub go uzupełniać w miejscowości rodzinnej, często oddalonej o kilkadziesiąt lub kilkaset kilometrów od jego miejsca studiowania. Większość spraw administracyjnych jest wykonywana przez pracowników uczelni (np. dziekanatów) w ramach ich podstawowego czasu pracy, dlatego koszt obsługi administracyjnej jest znacznie niższy niż w przypadku włączenia świadczeń pomocy materialnej np. do miejskich ośrodków pomocy społecznej. W gestii uczelni pozostają również domy studenckie, w których przyznanie miejsca wymaga podobnego udokumentowania jak w przypadku stypendium socjalnego. Wyłączenie stypendium socjalnego z systemu pomocy materialnej przyznawanej przez uczelnię wiązałoby się z koniecznością składania przez studenta wniosków z kompletem dokumentów dwukrotnie, w dwóch zupełnie różnych miastach. Ponadto dotychczasowe funkcjonowanie systemu pomocy materialnej na uczelni należy ocenić pozytywnie. Zaangażowanie studentów w prace komisji stypendialnych jest dużym ułatwieniem i przyspieszeniem procedur, których inne ośrodki niż uczelnie nie są w stanie zapewnić.

- b) zachowanie dostępności świadczeń pomocy materialnej dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych

Parlament Studentów RP podkreśla, że należy zachować dostępność świadczeń pomocy materialnej zarówno dla studentów studiów stacjonarnych jak i dla studentów studiów niestacjonarnych.

- c) możliwość otrzymania stypendium rektora dla najlepszych studentów na drugim i kolejnym kierunku studiów oraz po ukończeniu jednego kierunku studiów

W chwili obecnej stypendium rektora dla najlepszych studentów można otrzymywać wyłącznie na jednym kierunku i nie można go otrzymywać po uzyskaniu tytułu magistra. W ocenie Parlamentu Studentów RP stypendium rektora dla najlepszych studentów jest formą motywacyjną. W przypadku tego stypendium pod uwagę brane są jedynie wyniki na studiach oraz dodatkowe osiągnięcia. Osoby ambitne, studiujące dwa czy więcej kierunków powinny mieć możliwość ubiegania się o stypendium na każdym studiowanym kierunku, jeśli wykazują najlepsze wyniki. Jednocześnie Parlament Studentów RP wskazuje, że osiągnięcia dodatkowe powinny być brane pod uwagę tylko na kierunku, z którym są one związane, aby zapobiec sytuacji, w której za te same osiągnięcia student uzyskuje stypendium na drugim czy kolejnym kierunku. W przypadku ukończenia studiów magisterskich i kontynuowania kształcenia na innym kierunku, student również powinien mieć możliwość otrzymywania stypendium rektora dla najlepszych studentów. Parlament Studentów RP podkreśla, że osoby, które ukończyły jeden kierunek lub studiuje jednocześnie kilka kierunków, nie będą w żaden sposób faworyzowane, gdyż podlegają tym samym zasadom oceny co pozostali studenci.

- d) możliwość otrzymania stypendium ministra za wybitne osiągnięcia po ukończeniu jednego kierunku studiów

Obecnie po ukończeniu pierwszego kierunku studiów student traci możliwość ubiegania się o stypendium ministra za wybitne osiągnięcia. Parlament Studentów RP postuluje zatem, aby zostało ono wyłączone z ustawowego ograniczenia. Należy bowiem podkreślić jego specyficzny charakter stanowiący o wyjątkowości studentów, którzy je otrzymują i powinni otrzymywać niezależnie od ukończonych wcześniej studiów.

- e) możliwość otrzymywania stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych po ukończeniu jednego kierunku studiów

Obecnie po ukończeniu pierwszego kierunku studiów student niepełnosprawny traci możliwość ubiegania się o stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, mimo że pomoc w dalszym ciągu jest takiej osobie niezwykle potrzebna. W związku z tym Parlament Studentów RP postuluje umożliwienie otrzymania stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych również po ukończeniu jednego kierunku studiów, co z pewnością przyczyni się do realnego wsparcia i wyrównywania szans osób niepełnosprawnych.

- f) możliwość otrzymania zapomogi po ukończeniu jednego kierunku studiów

Zapomoga jest świadczeniem jednorazowym, przyznawanym w szczególnych sytuacjach losowych. Należy wskazać, że chodzi o zdarzenie, którego student nie mógł przewidzieć, a które wpłynęło na pogorszenie jego sytuacji materialnej. W ocenie Parlamentu Studentów RP sytuacja losowa może przytrafić się również w czasie kolejnych studiów, co nie powinno dyskwalifikować studenta z prawa do otrzymania zapomogi.

- g) możliwość ubiegania się przez studentów uczelni wojskowych i uczelni służb państwowych o świadczenia z Funduszu Pomocy Materialnej oraz możliwość ubiegania się przez studentów uczelni wojskowych, w tym przez studentów, którzy odbywają służbę kandydacką w uczelni wojskowej i studentów uczelni służb państwowych, w tym przez strażaków w służbie kandydackiej o stypendium rektora dla najlepszych studentów, zapomogę oraz stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

- h) wypłacanie stypendium rektora dla najlepszych studentów do końca okresu zawartego w decyzji, a nie do chwili obrony

Zdaniem Parlamentu Studentów RP wygaszanie stypendium rektora dla najlepszych studentów osobie, która podeszła do obrony i ukończyła studia wcześniej (np. w kwietniu lub maju) jest rozwiązaniem, które demotywuje ambitnych studentów. Jest to stypendium przyznane za najlepsze wyniki w poprzednim roku akademickim, dlatego mimo ukończenia studiów powinno być wypłacone do końca okresu określonego w decyzji administracyjnej.

- i) pozostawienie dotychczasowej zasady, że stypendium socjalne oraz w przypadku skreślenia z listy studentów również stypendium rektora są wypłacane w miesiącu, w którym student ukończył studia lub został prawomocnie skreślony z listy studentów
- j) wprowadzenie ustawowych odsetek za nieterminową wypłatę świadczeń z winy uczelni
Obecne regulacje przewidują, iż świadczenia pomocy materialnej wypłacane są co miesiąc, nie zawierają jednak ani daty w miesiącu, ani sankcji. W wielu uczelniach występują opóźnienia, wobec których uprawniony do świadczenia student jest bezradny. Wprowadzenie ustawowych odsetek za opóźnienie wypłaty już przyznanych ostatecznie świadczeń ponad ostatni dzień danego miesiąca zmotywuje uczelnie do wydajniejszego działania jej administracji.
- k) wprowadzenie możliwości modernizacji infrastruktury socjalno-bytowej z dotacji na Fundusz Pomocy Materialnej
Obecnie z dotacji na Fundusz Pomocy Materialnej można jedynie przeprowadzać remonty bazy socjalnej, tj. domów i stołówek studenckich. Natomiast infrastruktura socjalno-bytowa na wielu uczelniach nie była modernizowana od wielu lat i wymaga realnych działań w tym zakresie. Część budynków wymaga także dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych (windy, podjazdy). W związku z powyższym Parlament Studentów RP uważa, iż zasadnym jest umożliwienie przeznaczenia, po zasięgnięciu opinii właściwego organu samorządu studenckiego, choćby pewnego odsetka dotacji na Fundusz Pomocy Materialnej na rzecz modernizacji, udoskonalenia infrastruktury socjalno-bytowej w celu podnoszenia jej jakości i standardu.

3. SAMORZĄDNOŚĆ STUDENCKA

Autonomia i finansowanie samorządów studenckich

Parlament Studentów RP proponuje wprowadzenie procedury umożliwiającej uzyskanie osobowości prawnej przez samorząd studencki. Naszym zdaniem samorządność studencka ulega nieustannym przemianom, którym towarzyszy dążenie do przybierania profesjonalnego kształtu. Możliwość uzyskania przez samorząd osobowości prawnej pozwoli na jeszcze

bardziej dynamiczny rozwój tych jednostek, których obecna działalność może być hamowana przez ograniczenia formalne i praktyczne. Parlament Studentów RP jest świadomy konsekwencji nabycia przez samorząd studencki osobowości prawnej, dlatego też decyzja dotycząca tej kwestii powinna zostać podjęta w pełni autonomicznie przez samorząd danej uczelni. Uważamy, że jest to odpowiedni czas na zaufanie samorządności studenckiej i umożliwienie jej dalszego rozwoju. Parlament Studentów RP postuluje także, aby uczelnia obligatoryjnie przeznaczala co najmniej 1 % dotacji podmiotowej na cele studenckie. Zdaniem Parlamentu Studentów RP uniezależnienie poziomu finansowania celów studenckich od potencjalnie arbitralnej decyzji władz uczelni będzie sprzyjało autonomii samorządów studenckich, w tych zwłaszcza sprawach, w których powinny one występować w roli konstruktywnego oponenta wobec władz uczelni. Warto podkreślić, że samorząd studencki w sposób jak najbardziej indywidualny i samodzielny powinien dysponować powierzonymi mu środkami finansowymi. Oczywiście wspomniane środki muszą być wydatkowane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów prawa. Jednakże samorząd studencki musi mieć pewność, że uczelnia uszanuje jego podmiotowość i nie będzie ingerować w żaden sposób w proces podziału i wykorzystywania środków finansowych.

Udział studentów w zarządzaniu uczelnią

Parlament Studentów RP podkreśla, że studenci, jako główni beneficjenci szkolnictwa wyższego, muszą mieć znaczący wpływ na działanie uczelni. W związku z tym udział studentów w organach decyzyjnych uczelni powinien nadal być ustawowo regulowany. Przedstawiciele studentów powinni stanowić co najmniej 25 % składu wszystkich organów kolegialnych uczelni, w tym rady uczelni, senatu, rady wydziału czy rady instytutu. Ponadto zasadny jest udział co najmniej jednego przedstawiciela studentów w pracach komisji senackich, wydziałowych czy doraźnie powoływanych przez organy uczelni. Takie rozwiązanie pozwoli studentom na przedstawianie wniosków czy wyrażanie opinii w imieniu społeczności studenckiej na forum organów uczelnianych. Realna obecność studentów w procesach decyzyjnych uczelni stanowi podstawę nowoczesnego systemu szkolnictwa wyższego. Parlament Studentów RP stoi na stanowisku, że szczegółowe kwestie dotyczące

wyboru przedstawicieli studentów do organów uczelni powinien określać regulamin samorządu studenckiego. Parlament Studentów RP podkreśla także, że studenci powinni mieć nadal wpływ na wybór prorektora właściwego do spraw studenckich czy prodziekana właściwego do spraw studenckich. Jednocześnie postuluje, aby przekazanie kompetencji lub udzielenie upoważnienia danej osobie w zakresie spraw studenckich wymagało akceptacji właściwego organu samorządu studenckiego.

Udział studentów w kreowaniu sytuacji społeczności studenckiej

Parlament Studentów RP podkreśla, że studenci powinni mieć nadal decydujący wpływ na m.in. ustalanie regulaminu studiów, regulaminu pomocy materialnej, dysponowanie środkami przeznaczonymi na pomoc materialną dla studentów. Parlament Studentów RP wskazuje na konieczność udziału studentów w organach związanych z zapewnianiem i oceną jakości kształcenia. Parlament Studentów RP postuluje także, aby studenci uzyskali konkretne kompetencje w zakresie domów studenckich, zwłaszcza w zakresie opiniowania wszelkich dokumentów dotyczących akademików. Parlament Studentów RP stoi na stanowisku, że powyższe uprawnienia powinny zostać zagwarantowane na poziomie ustawowym, natomiast szczegółowe kwestie dotyczące wyboru przedstawicieli studentów do realizacji tych kompetencji powinien określać regulamin samorządu studenckiego.

Wpływ studentów na uchwalanie i zmianę regulaminu studiów

Regulamin studiów to najważniejszy akt prawny z perspektywy studenckiej, ponieważ reguluje on całość spraw związanych ze studiami i jest zbiorem praw przysługujących studentowi podczas cyklu kształcenia w szkole wyższej. W opinii Parlamentu Studentów RP obecne uregulowania dotyczące uchwalania i zmiany regulaminu studiów są nieodpowiednie. Szczególnie zwracamy uwagę na nieprecyzyjnie zdefiniowaną ścieżkę legislacyjną dotyczącą przyjmowania regulaminu studiów przy braku porozumienia z samorządem studenckim. Niestety w aktualnym stanie prawnym pomimo negatywnej opinii odpowiedniego organu samorządu studenckiego senat może uchwalić regulamin studiów. Parlament Studentów RP wskazuje zatem, że po wypracowaniu ostatecznej wersji regulaminu powinien on zostać

przekazany do zaopiniowania organowi uchwałodawczemu samorządu studenckiego w ciągu 14 dni. Postulujemy, aby dopiero w przypadku uzyskania akceptacji mógł on zostać poddany pod głosowanie na posiedzeniu senatu. W przypadku negatywnej opinii samorządu studenckiego, w ciągu 3 miesięcy powinien zostać wypracowany kompromis pomiędzy władzami uczelni a studentami. Wnoskujemy, żeby w przypadku braku akceptacji samorządu studenckiego regulamin nie mógł być uchwalony. Jednocześnie Parlament Studentów RP postuluje, aby rozporządzenie ministerialne określające zawartość regulaminu studiów przewidywało konkretne gwarancje dla studentów niepełnosprawnych.

Instytucja Rzecznika Praw Studenta na uczelniach

Parlament Studentów RP postuluje, aby rektor na autonomiczny wniosek właściwego organu samorządu studenckiego powoływał rzecznika praw studenta na danej uczelni. Kandydat na rzecznika powinien uzyskać pozytywną opinię samorządu studenckiego. W opinii Parlamentu Studentów RP rzecznik byłby osobą, która na danej uczelni pomagałaby studentom w rozwiązywaniu ich indywidualnych problemów.

4. FUNKCJONOWANIE PARLAMENTU STUDENTÓW RP

Aby wzmocnić niezależność i rolę Parlamentu Studentów RP konieczne jest:

- a) ustawowe ustalenie stałej kwoty uzależnionej od liczby studentów, według której finansowana byłaby działalność Parlamentu Studentów RP, waloryzowana o czynnik inflacji;
- b) stworzenie Studenckiego Funduszu Grantowego, wzorowanego na rozwiązaniach NCN i NCBiR, zarządzanego przez Parlament Studentów RP i adresowanego do studentów wyróżniających się w działalności naukowej;
- c) zobowiązanie uczelni do pisemnych odpowiedzi na zapytania Parlamentu Studentów RP w indywidualnych sprawach studentów.

CZĘŚĆ II

Założenia rekonstrukcji podstaw systemu szkolnictwa wyższego – nowy paradygmat wolności odpowiedzialnego wyboru

„Tak jak prawda jest dla człowieka kluczem do świata,

tak wolność jest kluczem, który wartości otwiera drogę w głąb człowieka”

(ks. prof. dr hab. Józef Tischner)

Fundamentem i kluczem do autentycznych zmian w szkolnictwie wyższym jest oparcie ich na wartościach. Takimi są: wolność odpowiedzialnego wyboru i pomocnicza rola państwa. Państwo nie zaburza wzrostu człowieka w odpowiedzialnej wolności, ale stwarza ku temu odpowiednie warunki. Z tak rozumianej wolności wypływa konkurencyjność jako najbardziej efektywny czynnik jakościowy. Współcześnie wolność jest wiązana i gwarantowana przez materialne narzędzia jej realizacji. Jednak student jest ich pozbawiony, dlatego i o tyle, o ile uczelnie otrzymują środki podatnika niezależnie od satysfakcji studenta czy jego rodziny.

Przejście z etatystyczno-korporacyjnego modelu organizacji sektora szkolnictwa wyższego (państwo przekazuje pieniądze podatnika pod pewnymi warunkami prawnymi korporacji nauczycieli akademickich) na zasadę podmiotowości studenta (państwo wspiera studenta w zebraniu funduszy na kształcenie, a on sam decyduje i umawia się z uczelnią co i na jakich warunkach za te fundusze w wybranej uczelni zakupi) jest więc wyzwaniem nie tylko sfery zarządzania w poszukiwaniu efektywności, ale domaga się go realizacja wartości fundamentalnych. Jednocześnie student nie może być pozbawiony wsparcia wspólnoty narodu, która kredytując jego wykształcenie, nie pozbawia go jednocześnie podmiotowości. Funkcją i warunkiem tej podmiotowości jest odpowiedzialność za dokonywane wybory i możliwość kształtowania charakteru w interakcji podejmowanej decyzji (o wyborze kierunku, staraniach w toku kształcenia) i ponoszenia jej konsekwencji (efektów pracy zawodowej jako owocu kształcenia). Płacenie za studia na rachunek studenta, choć z wykorzystaniem środków pożyczonych przez podatników, daje studentowi podmiotowość

– student ma wolny wybór i jest odpowiedzialny za swoje decyzje. Daje mu ekonomiczną siłę w relacji z uczelnią, ale wraz z nią czyni go także odpowiedzialnym za jej użycie.

Uczelnia zachęcona, wręcz zmuszona, do pozyskiwania środków na opłacenie zakontraktowanej ze studentem dydaktyki będzie miała wewnętrzną motywację do zmian w kierunku większej wydajności, sprawności, oszczędności swej organizacji, gdyż to jedynie od liczby studentów, którzy chcą się w niej uczyć, będą zależały dochody jej kadry. W proponowanym modelu student stanie się tysiąckrotnie powieloną instytucją akredytującą. Bo każdy będzie miał świadomość, że fundusze wydane na studia będą musiały być zwrócone, przynajmniej w części. Student świadomy obowiązku zwrotu środków lub ich części uzyskanych od podatników na swoje kształcenie będzie wybierał jedynie te uczelnie i taką ich ofertę, która pozwoli mu zarobić na spłatę zainwestowanych w naukę środków. Tym samym uzyskamy i uruchomimy dwa kluczowe motywatory nieczynne w aktualnym kształcie sektora szkolnictwa wyższego: dążenie studenta do pozyskania autentycznie przydatnego zawodowo i życiowo wykształcenia oraz dążenie uczelni do pozyskania funduszy jakie student w powyższym celu inwestuje poprzez atrakcyjną ofertę programową. Uruchomienie powyższych motywatorów „dokona” całą dalszą reformę, bo wytworzy opłacalność zmian, których nie generuje próba przymuszenia prawem uczelni i jej pracowników do zachowań uznawanych za pożądane, ale w danym układzie motywatorów systemowych nieopłacalnych. To pozwoli wszystkim uczelniom rywalizować jakością swej oferty wobec studenta-klienta. W nowym paradygmacie finansowania zbędne staną się regulacje biurokratyczne, pod których ciężarem uginają się uczelnie zmuszane przez pobieranie zasilania z budżetu do przestrzegania reguł kształcenia w randze prawa publicznego. W to miejsce wystarczającym regulatorem będzie umowa student-uczelnia, zaś całość organizacji wewnętrznej uczelni pozostanie jej wewnętrzną sprawą. To wreszcie nada autonomii uczelni realny wymiar. Przede wszystkim możliwe stanie się uwolnienie uczelni do pełnej autonomii programowej i finansowej, także w zakresie całkiem swobodnej polityki rekrutacyjnej.

Aby taka zmiana odbyła się możliwie „bezboleśnie” konieczne jest stworzenie ścieżki przechodzenia uczelni na zasilanie od studenta oraz instytucji kredytującej studia.

Instytucją kredytującą studia byłby Narodowy Fundusz Studiów, agencja prawa publicznego udzielająca pożyczek lub jedynie poręczająca bankom, które ich udzielają. Ustawowe warunki ich umarzania stanowiąc będą narzędzie realizacji polityki państwa i powinny co najmniej oscylować wokół aktualnego poziomu „bezpłatności” studiów (około 40%), by zachować konstytucyjną wartość ich bezpłatności na realnie niezmiennym poziomie. Zmiana polegałaby jedynie na innym rozłożeniu akcentów. Przesłanką bezpłatności studiów dla absolwenta byłoby już nie pochodzenie z rodziny statystycznie lepiej sytuowanej (głównie tacy kandydaci dostają się na studia stacjonarne w uczelni publicznej), ale spełnianie precyzyjnie określonych warunków ustawowych, np.: przydatności do pracy w Polsce, sytuacja materialna niezależna od absolwenta, niezależne od studenta pogorszenie sytuacji zdrowotnej czy możliwości budżetowe kraju. W ten sposób unikamy także kłopotów z warunkami rekrutacji (kontrowersje między zaletami braku egzaminów wstępnych a nierównościami skal egzaminu maturalnego w odniesieniu do wyników danego rocznika). Środki i instytucje publiczne miałyby obowiązek poręczenia kredytów osobom, na których zapotrzebowanie wykazują np. służby publiczne czy niepełnosprawnym, jeśli kierunek studiów dawałby szansę ich usamodzielnienia, a tym samym zmniejszał poziom przyszłego zaangażowania środków budżetowych w terapię czy wsparcie codziennego funkcjonowania.

W okresie przejściowym, jak i w zakresie określonym polityką państwa wyżej wymieniona instytucja może także „zamawiać” kształcenie ograniczonej liczby absolwentów, jednak na zasadach kontraktów z kandydatami na studia, a nie z uczelniami (by nie powtarzać błędów „kierunków zamawianych”).

Parlament Studentów RP powyższym rozwiązaniem wskazuje na potrzebę zmiany sposobu dystrybuowania środków finansowych do uczelni. Należałoby całkowicie zrezygnować z finansowania przez państwo dydaktyki szkół wyższych na obecnych zasadach. Dotacje podmiotowe bowiem nie skłaniają uczelni do zmiany sposobu nauczania, nie motywują do rozwoju oraz tłumią zdrową konkurencję. Parlament Studentów RP jest zdania, że środki publiczne powinny iść za studentem, a w wyniku jego decyzji być kierowane do uczelni. Tylko w sytuacji pozostawienia w ręku studenta narzędzia finansowego oddziaływania na uczelnie, jego podmiotowość nie będzie pustym sloganem.

